

LBRIS

We know
books

John Miller este conferențiar (Senior Lecturer) specializat în literatura secolului al XIX-lea la Universitatea din Sheffield. Este, de asemenea, editorul antologiei de ficțiune clasică Tales of the Tattooed, publicată de British Library în anul 2019.

John MILLER

FILOSOFIA TATUAJELOR

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

CUPRINS

MULTUMIRI.....	9
INTRODUCERE.....	11
ORIGINI.....	17
ISTORII.....	39
RENAȘTERI.....	65
DEVIANTA.....	83
MAGIE.....	99
LECTURI SUPLIMENTARE.....	117

Tatuaj complet de Luca Ortis. (© Luca Ortis)

ORIGINI

Tatuarea începe cu zeii

În Tahiti, povestea începe cu Ta'aroa, creatorul suprem. Înainte ca lumea să ia ființă, Ta'aroa exista în interiorul unei cochilii. În timp, a ieșit și s-a trezit într-un vid. Plictisit de atâta goliciune, a creat pământul, marea, cerul și toate creaturile lumii din fragmente de cochilie. A creat artiști care să fabrice alți zei, apoi o fiică pe nume Hina, care i-a dat o altă fiică, Apouvera, care la rândul ei i-a dat doi fii, Matamata și Tū Ra'i Pō. S-a născut o altă fiică numită Hinaereeremonoi și a fost ținută în izolare pentru a-și păstra castitatea, dar Matamata și Tū Ra'i Pō au descoperit-o și s-au îndrăgostit. În încercarea de a o seduce pe tânăra și frumoasa zeiță, cei doi frați și-au desenat unul pe celălalt modele cu cărbune. Hinaereeremonoi a fost fascinată de imagini și a ieșit din izolare cu speranța că va fi și ea decorată. Așa s-a născut, pentru tahitieni, arta tatuajului³.

³ Pentru mai multe informații despre mitologia și cultura tatuajelor tahitiene, vezi Makiko Kuwahara, *Tattoo: An Anthropology* (New York: Berg, 2005)

În mitologia maori, tatuajul izvorăște din dragostea dintre un șef numit Mataora și Niwareka, un spirit din Rarohenga, lumea de dincolo. În căutare de aventură, Niwareka a călătorit în lumea de sus și s-a îndrăgostit de Mataora, cu care s-a căsătorit curând. Totul părea bine, dar într-o zi, infuriat, Mataora a lovit-o pe Niwareka, iar ea s-a întors furioasă la Rarohenga. Plin de remușcări, Mataora a urmărit-o și, când a ajuns la casa ei, l-a găsit pe tatăl ei, Uetenga, ocupat să se tatueze. Pe atunci, tatuajele nu existau dincolo de lumea cealaltă; fața lui Mataora era împodobită cu desene, dar acestea erau doar pictate. După ce spiritele l-au batjocorit pe Mataora pentru arta sa corporală ușor de curățat, acesta i-a cerut lui Uetenga să-i facă un tatuaj adevărat. Procesul a fost chinuitor, dar Mataora l-a îndurat, iar Niwareka l-a iertat. Îndrăgostiții s-au împăcat și au lăsat-o pe Rarohenga în pace. Când s-au întors în lumea superioară, au adus cu ei *tā moko*, arta maori a tatuajului facial, iar Mataora a devenit primul tatuator pământean⁴.

Polinezia este adesea considerată leagănul tatuajelor, dar există și o mulțime de povești despre crearea de tatuaje în alte părți ale lumii. La poporul indigen Mundurucú din Amazon, tatuajul provine de la creatorul Karusakaibo, care

⁴ Pentru o relatare extinsă a mitului Mataora, vezi Alfred Gell, *Wrapping in Images: Tattooing in Polynesia* (Oxford: Clarendon Press, 1993), pp. 254-255.

a tatuat bărbați care să semene cu el, astfel încât să poată imita isprăvile sale la vânătoare⁵. Pentru poporul Mentawai din Indonezia, tatuajul a fost învățat de Pagete Sabbau, primul șaman, deși oamenii nu erau neapărat încântați de magicianul atotputernic și au încercat (fără succes) să-l ucidă⁶. Semnificația mitologică a tatuajului nu se limitează la poveștile care relatează cum au apărut tatuajele în lume.

Există multe variante ale acestor povești despre crearea tatuajelor; nu a fost compilat niciun set de texte autorizate care să relateze modurile în care culturi distincte au conceput apariția tatuajelor sau au caracterizat rolul tatuajului în dezvoltarea civilizației umane. O mitologie completă a tatuajelor ar fi o carte vastă, în special dacă ar fi magic posibil să se recupereze toate poveștile despre tatuaje care s-au pierdut în miile de ani de când a început tatuarea. Multe cosmologii indigene ale tatuajelor au fost transmise în mod tradițional pe cale orală. Unele culturi ale tatuajelor au declinat sau au dispărut ca practici vii, astfel încât au mai

⁵ Lars Krutak, „Mundurucú: Tattooed Warriors of the Amazon Jungle”, <https://www.larskrutak.com/the-mundurucu-tattooed-warriors-of-the-amazon-jungle/>, accesat la 21 mai 2020.

⁶ Lars Krutak, „Titi: Spirit Tattoos of the Mentawai Shaman”, <https://www.larskrutak.com/titi-spirit-tattoos-of-the-mentawai-shaman/>, accesat 21 mai 2020.

rămas doar fragmente arheologice din ele. Există, fără îndoială, mituri și stiluri de tatuaje care au dispărut complet; nimic nu se va mai ști vreodată despre ele, nici măcar un centimetru de piele mumificată cu cerneală sau un fragment de ac de os.

În ciuda a ceea ce s-a pierdut, putem fi siguri că tatuajul a existat mai mult sau mai puțin dintotdeauna și mai mult sau mai puțin pretutindeni. Tatuajele sunt profund împletite de-a lungul timpului și conștiinței umane. Ele apar ca o parte definitorie a culturilor umane, legate de energiile elementare ale sexului și violenței, dar și cu un rol crucial de jucat în formarea, menținerea și comunicarea structurilor sociale. Multe culturi consideră tatuajul ca fiind conex cu existența lumii umane: atâta timp cât a existat cultura omenească, au existat și tatuaje. În unele tradiții, doar atunci când ești tatuat te poți considera pe deplin om.

În timp ce miturile despre tatuaje localizează originile tatuajului în zorii vremurilor – chiar la începutul culturii și istoriei –, arheologia a oferit o datare mai specifică. În mod remarcabil, avem dovezi ale pielii tatuate care datează din mileniul al IV-lea î.Hr.

Schiță a unui maori cu tatuaje faciale, 1842-1853.
(British Library, Add. MS 19953, f. 76)